

Od Redaktorów

Oddajemy do rąk Czytelników kolejny numer „Studia de Cultura”. Tom niniejszy stanowi drugą część całości poświęconej fotografii. Wszystkie artykuły – zeszytu obecnego oraz wcześniejszego – zostały pogrupowane w osiem działów, oddających wybrane, ale i kluczowe aspekty teoretyczne oraz badawcze związane z tą problematyką. W niniejszym zeszycie prezentujemy kolejne cztery działy (wcześniejsze opublikowane zostały w numerze poprzednim „Studia de Cultura”).

Do pierwszego działu obecnego numeru, *Fotografia a literatura*, przynależą teksty Katarzyny Wądolny-Tatar oraz Anny Ślósarz. Katarzyna Wądolny-Tatar wprowadza swoim artykułem fotografię w krąg refleksji literaturoznawczych. Autorka analizuje sposób konstruowania narracji w powieści Leszka Szarugi zatytułowanej *Zdjęcie*. Badaczka zwraca uwagę, iż w tekście literackim przeplatają się sukcesywnie dwa wątki narracyjne: fotograficzny i historyczny oraz przeprowadza skrupulatną analizę relacji między nimi, traktując tekst literacki jako zamknięty system semiotyczny. Anna Ślósarz w swoich rozważaniach poddaje semiotycznej analizie kilkanaście okładek książki Iana McEwana *Pokuta*. Na przykładzie zastosowanych przez poszczególne wydawnictwa różnorodnych przedstawień ikonograficznych, połączonych z odpowiednią oprawą graficzną i typograficzną, autorka dowodzi, iż wszystkie one służą odpowiedniemu promowaniu określonych ideologii społecznych i politycznych.

W dziale drugim, *Fotografia a polityka*, znajdują się dwa teksty. Katarína Fichnová i Blandína Šramová poświęcają swój artykuł problematyce negatywnych stereotypów i stereotypizacji obecnych w – opiniotwórczych na Słowacji – mediach drukowanych. Autorki tekstu zwracają uwagę, jak te media przedstawiają poszczególne grupy obywateli na fotografiach. W tym celu badaczki wykorzystują ilościową analizę treści mediów. Tekst Kataríny Fichnovej, Łukasza Wojciechowskiego i Petra Mikuláša przybliży problematykę parlamentarnej kampanii wyborczej na Słowacji w roku 2010. Na przykładzie billboardów autorzy pokazują, w jaki sposób odbiorcy przestrzeni miejskiej dokonują własnego, z reguły opozycyjnego, odczytania tych ikonicznych przekazów. Refleksja autorów, poszerzona o ustalenia statystyczne, mieści się w obszarze szeroko pojmowanego *culture jamming*.

Przedostatni dział tomu został zatytułowany – *Fotografia: konteksty edukacyjne*. Zawiera on cztery teksty. Maria Sienko w swoim tekście podejmuje problem fotografii w kontekście regionalnej edukacji polonistycznej. Autorka zwraca uwagę na relację między opisywanym fenomenem a problemem artykulacji lokalnej tożsamości. Szczególne miejsce w tekście zajmuje opis sposobów funkcjonowania fotografii w nowohuckiej kulturze oraz strategii jej eksponowania i wykorzystywania w praktykach edukacyjnych związanych z tym miejscem. Badaczka zwraca także

uwagę na ideologie zdjęć oraz ich wpływ na kształt społecznej pamięci o Nowej Hucie. Adam Piwek przybliży pokrótce rozwój technik fotograficznych w perspektywie diachronicznej, by następnie ukazać rolę fotografii w dydaktyce historii. Fotografia jest ujmowana przez autora jako obrazowy środek dydaktyczny, istotne źródło historyczne, które towarzyszy tekstowi pisanemu lub stanowi oddzielny i samodzielny przekaz w angielskich podręcznikach do historii. Autor zamieszcza również wykaz analizowanych podręczników. Tekst Piotra Bieńka przypomina nieco zapomnianą formę fotograficznego przedstawienia, jaką była diaporama. Ta prezentacja zestawu slajdów z odpowiednio zsynchronizowanym przekazem audialnym (dźwiękami i słownym komentarzem), popularna w latach 50. XX wieku, doczekała się dziś swojej „nowomediальной” wersji w postaci fotokastów – kilkuminutowych multimedialnych prezentacji tematycznego zbioru fotografii, czasem poszerzonej o sekwencje filmowe. Autor szeroko omawia funkcjonowanie tej formy we współczesnym pejzażu kultury oraz wskazuje jej potencjał. Jan Rajmund Paśko opisuje różne typy poradników dla amatorów i pasjonatów fotografii. Przedstawia ich typologię oraz opisuje wydawnictwa specjalizujące się w publikowaniu książek ułatwiających osobom, zafascynowanym fotografią, realizację ich pasji.

Ostatni dział został poświęcony „portretom” twórców. Justyna Faustyna Siuta przedstawia twórczość Cindy Sherman zwracając uwagę na rozwój koncepcji tematycznych jej dzieł. Wśród tematów określających ten rodzaj projektów artystycznych (określanych przez autorkę jako tzw. fotografia postmodernistyczna) wymienia się: ciało w stanie metamorfozy, kobiecość i płęć kulturowa, natura człowieka, związek między pierwiastkiem erotycznym i tanatycznym (w ujęciu Freuda). Piotr Jakubowski czyni przedmiotem swoich zainteresowań twórczość amerykańskiego fotografa i malarza: Joela-Petera Witkina. Autor tekstu zwraca uwagę, iż artysta gloryfikuje w swoich pracach ekstremalnie wizualną perwersję oraz aktywnie wykorzystuje dialog z „klasycznym” malarstwem (dzieła: Boscha, Rubensa, Carravaggio, Goi, itd.). Badacz opisuje ponadto różne strategie korzystania z dorobku sztuki „wysokiej”: od tworzenia własnych wersji znanych obrazów, po kreowanie fotografii obrazów. W części teoretycznej artykułu autor posiłkuje się pracami teoretycznymi: Susan Sontag, Rolanda Barthesa, Waltera Benjamina i Jeana Baudrillarda. Natalia Zborowska na przykładzie losów fotografa-amatora Piotra Śpiewli ze wsi Zembrzyce pokazuje, jak dzięki fotografowaniu można budować świadomość „małej Ojczyzny”. Zaangażowanie społecznikowskie połączone z pasją fotograficzną dla potomnych Piotra Śpiewli stały się dowodem umiłowania przez niego rodzinnych stron. Autorka, śledząc koleje losu tytułowego bohatera, pokazuje równocześnie paradoksy polskiej historii.

Mamy nadzieję, że ta druga część refleksji poświęconej fotografii przyniesie Państwu wiele lekturowej satysfakcji!